

Postanowienie z dnia 18 lutego 2005 r.

III SPP 30/05

Sąd okręgowy, w którego okręgu ma być prowadzona egzekucja jest wyłącznie właściwy do rozpoznania skargi na przewlekłość postępowania o nadanie klauzuli wykonalności orzeczeniu sądowemu, także wówczas, gdy przedmiotem skargi jest przebieg postępowania przed sądem okręgowym lub apelacyjnym.

Sędzia SN Katarzyna Gonera.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 18 lutego 2005 r. sprawy ze skargi Tadeusza G. na przewlekłość postępowania egzekucyjnego Sądu Okręgowego w Katowicach [...]

p r z e k a z a ł skargę na przewlekłość postępowania egzekucyjnego Sądowi Okręgowemu w Katowicach.

U z a s a d n i e n i e

Tadeusz G. wniósł do Sądu Najwyższego skargę na przewlekłość postępowania przed Sądem Okręgowym w Katowicach [...] oraz przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach, które - według twierdzeń skarżącego - od 7 lipca 2000 r. nie rozpoznały jego zażalenia na ponowne nadanie klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu w postaci nakazu zapłaty skierowanemu przeciwko niemu jako dłużnikowi wekslowemu (poręczycielowi). Skarżący wniósł o nakazanie Sądowi Okręgowemu w Katowicach Wydziałowi Gospodarczemu nadania biegu jego zażaleniu z 7 lipca 2000 r. oraz o „zasądzenie odszkodowania w kwocie 10.000 zł”.

W uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 16 listopada 2004 r., III SPP 42/04, której nadano moc zasady prawnej (dotychczas niepublikowana, przekazana do publikacji w OSNP 2005 nr 5), Sąd Najwyższy stwierdził, że do skargi na przewlekłość postępowania uregulowanej w ustawie z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuza-

sadnionej zwłoki (Dz.U. Nr 179, poz. 1843), rozpoznawanej przez Sąd Najwyższy w sprawie cywilnej, stosuje się przymus adwokacko-radcowski (art. 393² k.p.c.). Z treści skargi wniesionej w rozpoznawanej sprawie nie wynikało, że wnoszący ją jest uprawniony do sporządzenia jej osobiście. W skardze nie zaznaczono bowiem, że wnosi ją osoba wykonująca zawód adwokata lub radcy prawnego. Gdyby osoba wnosząca skargę nie była uprawniona do jej wniesienia (nie będąc adwokatem lub radcą prawnym, albo sędzią, prokuratorem lub notariuszem, albo profesorem lub doktorem habilitowanym nauk prawnych), skarga wniesiona do Sądu Najwyższego byłaby niedopuszczalna jako złożona bez zachowania wymagania dotyczącego przymusu adwokacko-radcowskiego. Taka skarga przed dniem 5 lutego 2005 r. podlegałaby odrzuceniu, a po tym dniu zwrotowi - w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 172, poz. 1804), w której uchylono art. 393² k.p.c. i wprowadzono nowe regulacje - art. 87¹ i 130 § 5 k.p.c. Zgodnie z tymi przepisami, w postępowaniu przed Sądem Najwyższym obowiązuje zastępstwo stron przez adwokatów lub radców prawnych; zastępstwo to dotyczy także czynności procesowych związanych z postępowaniem przed Sądem Najwyższym, podejmowanych przed sądem niższej instancji; przepisu tego nie stosuje się, gdy stroną, jej przedstawicielem ustawowym lub pełnomocnikiem jest sędzia, prokurator, notariusz albo profesor lub doktor habilitowany nauk prawnych, a także gdy stroną lub jej przedstawicielem ustawowym jest adwokat lub radca prawny (art. 87¹ k.p.c.). Pisma procesowe sporządzone z naruszeniem art. 87¹ k.p.c. podlegają zwrotowi bez wzywania do usunięcia braków, chyba że ustawa stanowi inaczej (art. 130 § 5 k.p.c.). Te nowe przepisy mają bezpośrednie zastosowanie, także do spraw wszczętych przed ich wejściem w życie.

Z akt sprawy wynika jednak, że Tadeusz G. jest radcą prawnym (tak przyjął Sąd Najwyższy w postanowieniu z 16 września 1999 r. [...], oddalającym zażalenie pozwanego Tadeusza G. na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach o odrzuceniu kasacji). Ponieważ skarga na przewlekłość postępowania została złożona w sposób wymagany w art. 87¹ k.p.c. (sporządził ją radca prawny, chociaż nie zostało to zaznaczone w treści skargi), nie było podstaw do zarządzenia jej zwrotu (z mocy art. 130 § 5 k.p.c. w związku z art. 87¹ k.p.c. i art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r.) - dlatego został jej nadany bieg.

Z akt sprawy wynika ponadto, że Tadeusz G. wniósł 7 lipca 2000 r. zażalenie „w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności na rzecz wierzyciela” i zarzucając ob-

razę art. 788 k.p.c. wniósł o uchylenie postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności. W uzasadnieniu zażalenia wskazał, że „klauzula nadana w dniu 6 kwietnia została nadana bezprawnie” (chodzi prawdopodobnie o postanowienie z 6 kwietnia 2000 r., co nie jest jednak pewne, ponieważ w aktach sprawy [...] nie sposób doszukać się postanowienia z 6 kwietnia 2000 r., którego przedmiotem byłoby nadanie klauzuli wykonalności, a skarżący w zażaleniu nie podał innej sygnatury akt sprawy, w której postanowienie takie zostało wydane) oraz że o nadaniu kolejnej klauzuli wykonalności na rzecz kolejnego wierzyciela dowiedział się w dniu 3 lipca 2000 r., kiedy to komornik odwiedził go w domu, przedstawiając mu nowy tytuł wykonawczy. Następnie, w odpowiedzi na pytanie Sądu Okręgowego, komornik sądowy rewiru II przy Sądzie Rejonowym w Raciborzu odpowiedział, że dłużnik Tadeusz G. o wszczęciu egzekucji zawiadomiony został w dniu 16 lutego 2000 r. przy pierwszej czynności egzekucyjnej, jaką było zajęcie rachunku bankowego, o czym świadczy wniosek dłużnika o umorzenie egzekucji z 17 lutego 2000 r. Kierując się powyższą informacją komornika Sąd Okręgowy w Katowicach postanowieniem z 31 sierpnia 2000 r. odrzucił zażalenie dłużnika Tadeusza G. na postanowienie w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności jako spóźnione, powołując się na to, że zgodnie z art. 795 § 2 k.p.c. dłużnik może złożyć zażalenie na postanowienie co do nadania klauzuli wykonalności w terminie siedmiu dni od daty doręczenia zawiadomienia o wszczęciu egzekucji; tymczasem - jak wynika z informacji komornika sądowego w Raciborzu - dłużnik zawiadomienie takie otrzymał najpóźniej 17 lutego 2000 r., dlatego zażalenie wniesione do Sądu 10 lipca 2000 r. (pismo z 7 lipca 2000 r.) jako spóźnione należało odrzucić. Na powyższe postanowienie Sądu Okręgowego z 31 sierpnia 2000 r. dłużnik Tadeusz G. wniósł zażalenie do Sądu Apelacyjnego w Katowicach, powołując się na to, że 3 lipca 2000 r. odwiedził go komornik, doręczając mu ponowne zawiadomienie o wszczęciu egzekucji, tym razem z klauzulą wykonalności nadaną 6 kwietnia 2000 r. przez Sąd Okręgowy w Katowicach na rzecz Kompanii Spirytusowej „W.P.” SA w W., na to zawiadomienie dłużnik wniósł zażalenie (w piśmie z 7 lipca 2000 r.), które zostało bezpodstawnie odrzucone jako spóźnione. Postanowieniem z 28 lutego 2001 r. [...] Sąd Apelacyjny w Katowicach oddalił zażalenie dłużnika na postanowienie z 31 sierpnia 2000 r. odrzucające jego zażalenie w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności. W uzasadnieniu tego postanowienia Sąd Apelacyjny stwierdził, iż „nie budzi wątpliwości, że zażalenie dotyczy nadania przez Sąd klauzuli wykonalności w dniu 15 grudnia 1999 r., o treści której pozwany zawiadomiony został 18 stycznia 2000 r.,

przy wszczęciu postępowania egzekucyjnego”. Na kolejne pisma dłużnika Tadeusza G. dotyczące „podania informacji w przedmiocie rozpoznania jego zażalenia z 7 lipca 2000 r.” Sąd Okręgowy udzielił mu pisemnej informacji, że zażalenie to zostało rozpoznane przez Sąd Okręgowy postanowieniem z 31 sierpnia 2000 r. oraz przez Sąd Apelacyjny postanowieniem z 28 lutego 2001 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga dotyczy w istocie - jak należy założyć na podstawie analizy jej treści - nierozpoznania przez Sąd Okręgowy w Katowicach zażalenia dłużnika Tadeusza G. na postanowienie Sądu Okręgowego w Katowicach z 6 kwietnia 2000 r. (którego nie ma w aktach sprawy [...]), którym - jak twierdzi skarżący - została nadana klauzula wykonalności tytułowi egzekucyjnemu skierowanemu przeciwko dłużnikowi na rzecz kolejnego wierzyciela. Z treści uzasadnienia skargi wynika zatem, że dotyczy ona czynności podejmowanych przez sąd w postępowaniu egzekucyjnym. Nadanie tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności jest bowiem czynnością sądową, która niewątpliwie systemowo (ze względu na systematykę Kodeksu postępowania cywilnego zarówno przed zmianami, które weszły w życie po dniu 5 lutego 2005 r. w wyniku nowelizacji wynikającej z ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. Nr 172, poz. 1804, jak i po tych zmianach), genetycznie i funkcjonalnie łączy się bezpośrednio z prowadzeniem postępowania egzekucyjnego.

Postępowanie rozpoznawcze w sprawie [...] Sądu Okręgowego w Katowicach, w której Tadeusz G. był pozwanym, zakończyło się definitywnie z chwilą wydania przez Sąd Najwyższy [...] postanowienia z 16 września 1999 r. oddalającego zażalenie pozwanego Tadeusza G. na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 22 marca 1999 r. o odrzuceniu jego kasacji od postanowienia tego Sądu z 23 października 1998 r. Od chwili prawomocnego zakończenia postępowania rozpoznawczego postępowanie weszło w fazę postępowania egzekucyjnego. Skarga pozwanego Tadeusza G. o wznowienie postępowania w sprawie zakończonej prawomocnym postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 23 października 1998 r. - wniesiona 14 kwietnia 2003 r. - została prawomocnie odrzucona (postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 3 grudnia 2003 r. [...]).

Nie może być zatem żadnych wątpliwości, że skarga dotyczy tej fazy postępowania, która prowadzona jest po prawomocnym zakończeniu postępowania rozpoznawczego, czyli fazy postępowania egzekucyjnego. Wymaga zatem rozważenia kwestia, jaki sąd jest właściwy do jej rozpoznania.

Zgodnie z art. 4 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U. Nr 179, poz. 1843, powoływanej w dalszym ciągu jako ustawa), sądem właściwym do rozpoznania skargi jest sąd przełożony nad sądem, przed którym toczy się postępowanie. Jeżeli skarga dotyczy przewlekłości postępowania przed sądem apelacyjnym lub Sądem Najwyższym - właściwy do jej rozpoznania jest Sąd Najwyższy. Gdyby wziąć pod uwagę treść tylko tych dwóch przepisów (art. 4 ust. 1 i ust. 2 wskazanej ustawy), należałoby przyjąć, że sądem właściwym do rozpoznania skargi na przewlekłość postępowania przed Sądem Okręgowym w Katowicach byłby Sąd Apelacyjny w Katowicach (art. 4 ust. 1), a sądem właściwym do rozpoznania skargi na przewlekłość postępowania przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach - Sąd Najwyższy (art. 4 ust. 2). Jednakże w przepisie dotyczącym właściwości sądu w sprawach o naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki została autonomicznie uregulowana właściwość sądu w sprawach, które wyszły z fazy postępowania rozpoznawczego i znalazły się w fazie postępowania egzekucyjnego. Zgodnie z art. 4 ust. 4 ustawy, sądem właściwym do rozpoznania skargi dotyczącej przewlekłości postępowania egzekucyjnego lub innego postępowania dotyczącego wykonania orzeczenia sądowego jest sąd okręgowy, w którego okręgu prowadzona jest egzekucja lub wykonywane są inne czynności, a gdy egzekucja lub inne postępowanie dotyczące wykonania orzeczenia sądowego prowadzone jest w dwu lub więcej okręgach - sąd, w okręgu którego dokonano pierwszej czynności.

Przepis art. 4 ust. 4 ustawy - jako stanowiący wyjątek od reguły wynikającej z art. 4 ust. 1 i ust. 2 - ma zastosowanie w niniejszej sprawie jako dotyczącej niewątpliwie przewlekłości postępowania egzekucyjnego, co zostało wcześniej obszernie wyjaśnione. Ustawodawca nie przewidział bowiem wyjątków od reguły dotyczącej właściwości sądu w sprawach przewlekłości postępowania egzekucyjnego (art. 4 ust. 4), zwłaszcza nie uregulował odrębnie sytuacji, w której klauzulę wykonalności tytułu egzekucyjnemu pochodzącemu od sądu okręgowego jako sądu pierwszej instancji miałyby nadawać ten sąd. Przepisy dotyczące nadawania klauzuli wykonalno-

ści tytułowi egzekucyjnemu pochodzącemu od sądu (art. 781 § 1 i § 3 k.p.c.) oraz zaskarżalności postanowienia sądu co do nadania klauzuli wykonalności (art. 795 k.p.c.), ulokowane w dziale II zatytułowanym „Tytuły egzekucyjne i klauzula wykonalności” stanowią niewątpliwie część systemowej regulacji dotyczącej postępowania egzekucyjnego. W konfrontacji z treścią art. 4 ust. 4 ustawy oznacza to, że sprawę ze skargi na przewlekłość postępowania o nadanie klauzuli wykonalności jako wstępnej fazy postępowania egzekucyjnego powinien rozpoznać sąd okręgowy, w którego okręgu prowadzona jest (ma być) egzekucja, także wtedy, gdy przedmiotem postępowania jest nadanie przez sąd okręgowy klauzuli wykonalności sądowemu tytułowi egzekucyjnemu.

Skoro sprawa dotyczy przewlekłości postępowania egzekucyjnego prowadzonego w okręgu Sądu Okręgowego w Katowicach, to wyłącznie ten Sąd jest właściwy do rozpoznania skargi. Nie ma podstaw do przyjęcia właściwości Sądu Najwyższego w takiej sprawie. Przepis art. 4 ust. 4 ustawy nie przewiduje w żadnej sytuacji właściwości Sądu Najwyższego w sprawie dotyczącej przewlekłości postępowania egzekucyjnego. Nie ma też żadnego przepisu, z którego wynikałaby zasada, że jeżeli skarga obejmuje czynności sądowe w postępowaniu egzekucyjnym podejmowane przed sądami różnych instancji, to do jej rozpoznania właściwy jest sąd przełożony nad sądem wyższej instancji. Sąd Najwyższy jest zatem właściwy wyłącznie do rozpoznania skargi na przewlekłość postępowania rozpoznawczego przed sądem apelacyjnym, ewentualnie postępowania rozpoznawczego przed Sądem Najwyższym (art. 4 ust. 2 ustawy) i nigdy nie jest właściwy do rozpoznania skargi dotyczącej przewlekłości postępowania egzekucyjnego, nawet gdyby czynności w tym postępowaniu podejmował sąd apelacyjny.

Mając powyższe na uwadze należało przekazać skargę na przewlekłość postępowania egzekucyjnego Sądowi Okręgowemu w Katowicach na podstawie art. 200 § 2 k.p.c. w związku z art. 4 ust. 4 oraz art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki.

=====